



Å «becomme» seg bort



Kritikk, Eline Bjerkan 13.06.2022

Årets versjon av kunst- og teknologibiennalen Meta.Morf har fått navnet *Ecophilia*, et ord som oversettes til økofili og som viser til menneskers behov for kontakt med naturen. Temaet er både viktig og relevant, om ikke helt nytt: Det gjenspeiler en økofilosofisk trend i kunstfeltet som for eksempel Kunsthall Trondheim lenge har frontet, blant annet med gruppeutstillingene *Et nytt vi* fra 2017 og årets *Sex Ecologies*. Fjorårets festspillutstilling, *Jeg er mangfoldig*, som ble vist under festspillene i Nord-Norge, dreide seg om det samme.

Ecophilia kan oppleves flere steder i Trondheim, med gruppeutstillinger hvor kunstnerne forsøker å forstå eller til og med forvandles til andre vesener. Ved Kjøpmannsgata Ung Kunst (K-U-K) møter jeg på et sprikende resultat. Et av biennalens sterkeste verk befinner seg her; en tyvekanals lydinstallasjon av Frank Ekeberg hvor publikum omslutes av kvitringen, knakingen og summingen fra norsk urskog. Det er snakk om noe så eksepsjonelt som kystregnskog fra Vestlandet, hvor kunstneren har gjort feltopptak. I begynnelsen fyller et yrende liv det luftige rommet som er forbeholdt

Ingenmannsland, men så blir det gradvis stillere. Verket varer i mange timer, og underveis vil 80 prosent av lydene forsvinne. Samme andel arter er utdødd siden menneskets opprinnelse, og like mye norsk regnskog har blitt ødelagt de siste 100 årene. Mot slutten skal den tiltagende stillheten erstattes med kunstige lyder, kunstnerens forslag til et fremtidsscenario. Hele forløpet vil de færreste få med seg, men i løpet av de minuttene jeg var til stede kunne jeg merke en tydelig utvikling fra et rikt og nærværende lydbilde til lengre pauser med urovekkende tomhet.



Maria Castellanos og Alberto Valverde, *Beyond Human Perception*, K-U-K. F: Zane Cerpina.

Det er stor forskjell mellom Ekebergs verk og de andre arbeidene som stilles ut ved K-U-K. Mest påfallende er romfordelingen. Mens *Ingenmannsland* får den plassen det behøver, med et stort rom for seg selv, er den andre kunsten stuet sammen i et mindre rom vegg-i-vegg. De andre verkene er skjermbaserte, og fremstår langt mindre sanselige og direkte enn lydinstallasjonen. Jatun Risba prøver kanskje å bøte på videoformatets forflatning gjennom en overdreven sensualitet. Videoverket *Be-coming Tree* består av klipp fra en slovensk skog, hvor kunstneren ligger langstrakt og naken oppå en trestamme. Vi ser det samme utsnittet fra ulike vinkler mens skogen skifter karakter i takt med årstidene. Slik tittelen antyder skal dette være en sammenfiltrering, ifølge katalogen en *embryonal* sådan, mellom menneske og natur. Det er jo fiffig, men som betrakter er det vanskelig å få grep om hva som skjer utover at en (vakker) kvinnekropp ligger liksom dandert i skogens ro. Tvert imot er det noe komisk over skikkelsen som ligger slapp med ansiktet trykket ned i

barken mens omgivelsene rundt forvandles. Sånn sett fungerer verket best som en slags selvironisk samtidsdiagnose.

Der hvor Risba venter på å smelte sammen med trestammen, har Annie Hägg laget et videospill-inspirert verk hvor hovedpersonen blant annet ønsker å «gjemme seg i en hundekropp». På den måten mener hun at hun kan bli lykkelig. Verket handler også om miljøvern, for karakteren fanges i et spillandskap hvor hun holder «livene» sine på et bærekraftig nivå ved kontinuerlig å plukke søppel i en park. Mesteparten av videoen går ut på at vi ser denne figuren løpe rundt i en virtuell virkelighet mens hun blant annet forteller om klyperedskapet sitt, som gjør søppelplukkingen enklere. Det fremgår av katalogteksten at kunstneren vil trekke linjer mellom arbeidskraft, eskapisme, samfunn og natur. Det er noen interessante betraktninger, men jeg opplever ikke at verket i seg selv makter å presentere disse tingene på en tydelig og interessant måte. Sannsynligvis hadde det vært mer engasjerende med et interaktivt element, i tråd med spilleestetikken.



Thomas Thwaites, *Goatman*, TSSK. F: Amalie Marie Selvik / Trøndelag senter for samtidskunst.

Da er det mer interessant med Thomas Thwaites' *Goatman*, hvor designeren har laget seg en fysisk geitekropp og hengitt seg til å leve som dette dyret på ordentlig. På Trøndelag senter for samtidskunst henger denne drakten i vaiere fra taket, med hjelm, bryststøtte og proteser som etterligner klover. Her er også videodokumentasjon og noen fotografier av Thwaites i dyreham sammen med en geiteflokk. Boka *Geitemannen*, som ble publisert i etterkant av prosjektet, er utstilt på en sokkel. Det hele er besnærende, men det som gir

prosjektet reell substans er grundigheten og refleksjonsnivået til Thwaites. Dette kommer fram i boka, hvor han beskriver sjamanistiske praksiser som mennesker i ulike kulturer har benyttet for å komme nærmere dyrene. Her får vi også innblikk i evolusjonsmessige likheter mellom mennesker og andre dyr, samt fascinerende utlegninger om hvordan lage en kunstig vom til å bryte ned gress på en måte som gjør at et menneske kan nyttiggjøre seg det. Dessverre gjenspeiles ikke dette i materialet som vises på kunstsenteret, her fungerer drakta og dokumentasjonen mer som isolerte referanser. I stedet for å gå i dybden på Thwaites arbeid, bruker dokumentasjonsvideoen en del tid på å vise lattermilde nyhetsankere som forteller seerne om den gærne mannen som vil bli en geit. Da blir inntrykket av prosjektet noe enkelt.



Ai Hasegawa, *I wanna deliver a dolphin*, TSSK. F: Hiromitsu Murakami.

Det er også andre radikale ideer her, for eksempel hos Ai Hasegawa. Hun har laget en installasjon som leker med tanken om at en kvinne kan føde andre dyrearter, i dette tilfellet en delfin. Er det veien å gå for å stagge overbefolkningen samtidig som man redder biomangfoldet? Forslaget er akkurat passe kontroversielt, og kunsten er best når den illustrerer det på en liksom vitenskapelig måte, gjennom anatomiske modeller. Det skaper en kledelig distanse til tematikken. Kleinere blir det i videoen som er plassert like ved, hvor en dame ligger i et basseng mens en delfinbaby spretter ut av vaginaen hennes. En annen kunstner som går drastisk til verks er Yang Zhichao. Under en performance i 2000 lot han en kirurg snitte opp

skulderbladet sitt for deretter å «plante» gress inne i såret. På kunstsenteret får vi se videodokumentasjon av inngrepet.

En mer sober fremstilling av vår antropocene tidsalder står Maria Roszkowska og Nicolas Maignet for. De har laget et såkalt bestiarium: plansjer med illustrasjoner og beskrivelser som dekker hele den ene veggen inne på kunstsenteret. Tekst og bilder er i svart-hvitt, og beskriver fenomener som «plastiglomerat» (stein delvis bestående av plast og annet søppel), ørner trent opp til å angripe droner og den militære hunderoboten BigDog. Jeg vil tro at flere av disse tingene er kjent for mange, likevel gjør det inntrykk å se dem listet opp sammen her. Verket fremstår som et fortettet og betegnende samtidsportrett.



Maria Roszkowska og Nicolas Maignet, *Life Support System*, TEKS. F: disnovation.

De samme kunstnerne står bak et annet verk, *Life support system*, som er satt opp hos Trondheim elektroniske kunstsenter (TEKS). Veggene i det lille rommet er dekket av noe som ligner sølvpapir, og en lilla folie er lagt over vinduene. Det skaper en følelse av å befinne seg i et laboratorium. I midten er det plassert en kvadratmeter med hvetepanter, som får vann fra en stor beholder ved siden av. Over hveten henger en lyskilde og et par elektriske vifter. Installasjonen tar utgangspunkt i et scenario hvor maten vår må dyrkes i kunstige, lukkede miljøer i motsetning til ute, i dyrka mark. Konsekvensene er kolossale: Kunstnerne estimerer at kostnadene ved å dyrke på denne måten vil

medføre en kilospris på mel på 200 euro. Det hele blir satt i perspektiv når det trengs en halv kilo mel for å dekke ett enkelt menneskes dagsbehov for kalorier. En halv kilo mel er nøyaktig det kvadratmeteren inne på TEKS kan produsere. Her har en del av plantene allerede visnet, det viser seg utfordrende å oppnå den nødvendige luftfuktigheten. Gjennom en tv-skjerm i lokalet kan man se hvordan det går med samme eksperiment i andre byer rundt om i verden.



Yang Zhichao, *Planting Grass*, TSSK. F: Amalie Marie Selvik / Trøndelag senter for samtidskunst.

Hvite-installasjonen, om enn noe illustrativ, er et av verkene som representerer årets Meta.Morf på sitt beste. Felles for disse arbeidene er en grundig, usentimental tilnærming til øko-tematikken. De lener seg heller ikke uforholdsmessig mot det sensasjonelle, slik jeg opplever at Zhichaos gress-implantasjon gjør når vi verken får innblikk i kunstnerens motivasjon eller prosjektets implikasjoner. I motsetning til passivt å ønske seg bort fra mennesketilværelsen, slik man kan få inntrykk av at kunstneren gjør i *Becoming Tree*, forholder Ekeberg, Roszkowska og Maigret seg aktivt til samtidens miljøutfordringer. En større samhørighet med organismene rundt oss er vel og bra, men vi må ikke drømme oss vekk fra menneskelig erkjennelse og ansvar.

Meta.Morf 2022: *Ecophilia*

TEKS 07.05. – 31.07.2022

TSSK 19.05. – 31.07.2022

K-U-K 16.05. – 14.08.2022